

PROGRAMA ȘCOLARĂ PENTRU LICEU.

Noul model de proiectare a programelor școlare pentru liceu urmărește să asigure: focalizarea actului didactic pe **achizițiile finale** ale învățării; accentuarea **dimensiunii acționale** în formarea personalității elevului; definirea clară a ofertei școlii în raport cu interesele și aptitudinile elevului, precum și cu **așteptările societății**.

Proiectarea curriculumului pe competențe vine în întâmpinarea cercetărilor din psihologia cognitivă, conform cărora prin competență se realizează în mod exemplar transferul și mobilizarea cunoștințelor și a deprinderilor în situații/contexte noi și dinamice.

Definiții de lucru necesare pentru explicarea manierei în care au fost concepute programele școlare.

Competențele sunt definite ca ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi dobândite prin învățare; acestea permit identificarea și rezolvarea în contexte diverse a unor probleme caracteristice unui anumit domeniu.

Modelul de proiectare curriculară centrat pe competențe simplifică structura curriculumului și asigură o mai mare eficiență a proceselor de predare/învățare și evaluare. Acesta permite operarea la toate nivelurile cu aceeași unitate: competența, în măsură să orienteze demersurile tuturor agenților implicați în procesul de educație: concepătorii de curriculum, inspectorii, specialiștii în evaluare, elevii, profesorii, părinții.

La clasele a IX-a – a XII-a (a XIII-a) programa școlară cuprinde: o **notă de prezentare, competențe generale, competențe specifice și conținuturi, valori și atitudini, sugestii metodologice**.

Competențele generale se definesc pe obiect de studiu și se formează pe durata învățământului liceal. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale ale elevului.

Componenta fundamentală a programei este cea referitoare la **competențe specifice și conținuturi**. Competențele specifice se definesc pe obiect de studiu și se formează pe parcursul unui an școlar. Ele sunt derivate din competențele generale, fiind etape în dobândirea acestora. Competențelor specifice li se asociază prin programă unități de conținut.

În demersul de stabilire a competențelor s-a considerat ca soluția se afla la intersecția dintre domeniul didactic (vizând ariile curriculare), domeniul socio-economic (vizând pregătirea pentru piața muncii) și domeniul de cunoaștere concretizat în școală printr-un obiect de studiu (descriș psihologic prin modul de gândire specific expertului, în sensul cognitivist al termenului). Dacă primele două aspecte sunt relativ ușor de acceptat, cel de-al treilea necesită câteva precizări: nu este vorba despre a dobândi acele cunoștințe de care dispune expertul, ci de a utiliza și mobiliza în contexte adaptate vârstei elevului și nivelului de informații ale acestuia, abilitați similare celor ale specialistului. Este vorba despre a manifesta un comportament cognitiv specific unui domeniu și nu de a acumula insule de informații din cadrul domeniului. Pentru a asigura o marja cât mai largă de acoperire a obiectelor de studiu, s-a pornit de la o diferențiere cât mai fermă a etapelor unui proces de învățare.

Acestora le corespund categorii de competențe organizate în jurul câtorva verbe definitorii, ce exprimă complexe de operații mentale:

1. Receptare, care poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- identificarea de termeni, relații, procese;
- observarea unor fenomene, procese;
- perceperea unor relații, conexiuni;
- nominalizarea unor concepte;
- culegerea de date din surse variate;
- definirea unor concepte.

2. Prelucrarea primară (a datelor), care poate fi concretizată prin următoarele concepte operaționale:

- compararea unor date, stabilirea unor relații;
- calcularea unor rezultate parțiale;
- clasificări de date;
- reprezentarea unor date;

- sortarea-discriminarea;
- investigarea, descoperirea, explorarea;
- experimentare.

3. Algoritmizare, care poate fi concretizata prin următoarele concepte operaționale:

- reducerea la o schema sau model;
- anticiparea unor rezultate;
- reprezentarea datelor;
- remarcarea unor invarianți;
- rezolvarea de probleme prin modelare și algoritmizare.

4. Exprimarea, care poate fi concretizata prin următoarele concepte operaționale:

- descrierea unor stări, sisteme, procese, fenomene;
- generarea de idei;
- argumentarea unor enunțuri;
- demonstrarea.

5. Prelucrarea secundară (a rezultatelor), care poate fi concretizata prin următoarele concepte operaționale:

- compararea unor rezultate, date de ieșire, concluzii;
- calcularea, evaluarea unor rezultate;
- interpretarea rezultatelor;
- analiza de situații;
- elaborarea de strategii;
- relaționări între diferite tipuri de reprezentări, între reprezentare și obiect.

6. Transferul, care poate fi concretizat prin următoarele concepte operaționale:

- aplicarea în alte domenii;
- generalizarea și particularizarea;
- integrarea unor domenii;
- verificarea unor rezultate;
- optimizarea unor rezultate;
- transpunerea într-o alta sferă;
- negocierea;
- realizarea de conexiuni între rezultate;
- adaptarea și adecvarea la context.

Competențele generale ce se urmăresc a fi formate la elevi pe parcursul treptei liceale de școlaritate precum și competențele specifice fiecărui an de studiu, derivate din acestea, se stabilesc pornind de la modelul de generare prin gruparea categoriilor de concepte operaționale în funcție de dominantele avute în vedere.

Valorile și atitudinile apar în mod explicit sub forma unei liste separate în programa fiecărui obiect de studiu. Ele acoperă întregul parcurs al învățământului liceal și orientează dimensiunile axiologică și afectiv-atitudinală aferente formării personalității din perspectiva fiecărei discipline. Realizarea lor concretă derivă din activitatea didactică permanentă a profesorului, constituind un element implicit al acesteia. Valorile și atitudinile au o importanță egală în reglarea procesului educativ ca și competențele – care acoperă dimensiunea cognitivă a personalității – dar se supun altor criterii de organizare didactico-metodică și de evaluare. Cunoașterea care nu este însoțită de o etică și o sensibilitate cu efecte pozitive asupra vieții persoanei, conduce la un eșec personal și la degradarea vieții sociale.

Sugestiile metodologice cuprind recomandări generale privind metodologia de aplicare a programei. Aceste recomandări se pot referi la:

- desfășurarea efectivă a procesului de predare/învățare centrat pe formarea de competențe;
- identificarea celor mai adecvate metode și activități de învățare;
- dotări/materiale necesare pentru aplicarea în condiții optime a programei;
- evaluarea continuă.

Dincolo de structura unitară a programelor școlare, curriculumul național actual propune o ofertă flexibilă, ce permite profesorului adaptarea cadrului formal la personalitatea sa și la specificul clasei de elevi cu care lucrează. Elementele care asigură acest reglaj sunt: posibilitatea intervenției profesorului în succesiunea elementelor de conținut, cu condiția asigurării coerenței tematice și a respectării logicii interne a domeniului; lipsa prescrierii de la centru a intervalului de timp alocat elementelor de conținut; posibilitatea modificării, a completării sau a înlocuirii activităților de învățare, astfel încât acestea să permită un demers didactic personalizat.

APLICAREA PROGRAMELOR ȘCOLARE. Existența unor programe centrate pe achizițiile elevilor determină un anumit sens al schimbării în didactica fiecărei discipline. Tabelul de mai jos prezintă în antiteză caracteristici ale procesului de predare-învățare din didactica tradițională și din didactica actuală. Aceste caracteristici sunt exprimate la un nivel teoretic general; ele evidențiază anumite accente și nu definesc activitatea concretă la clasa a profesorilor, care în mod obișnuit combină trăsături din ambele tipuri de didactică.

Criterii	Strategii didactice	
	Orientare tradițională	Orientare modernă
Rolul elevului	Urmărește prelegerea, expunerea, explicația profesorului.	Exprima puncte de vedere proprii.
	Încearcă să retina și să reproducă ideile auzite	Realizează un schimb de idei cu ceilalți
	Accepta în mod pasiv ideile transmise.	Argumentează; pune și își pune întrebări cu scopul de a înțelege, de a realiza sensul unor idei.
	Lucrează izolat.	Cooperează în rezolvarea problemelor și a sarcinilor de lucru.
Rolul profesorului	Expune, ține prelegeri.	Facilitează și moderează învățarea.
	Impune puncte de vedere.	Ajută elevii să înțeleagă și să explice punctele de vedere proprii.
	Se consideră și se manifesta în permanență "ca un părinte".	Este partener în învățare.
Modul de realizare a învățării	Învățarea are loc predominant prin memorare și reproducere de cunoștințe, prin apel doar la exemple "clasice", validate.	Învățarea are loc predominant prin formare de competente și deprinderi practice.
	Învățarea conduce la competiție între elevi, cu scopul de ierarhizare	Învățarea se realizează prin cooperare.
Evaluarea	Vizează măsurarea și aprecierea cunoștințelor (ce știe elevul).	Vizează măsurarea și aprecierea competențelor (ce poate să facă elevul cu ceea ce știe).
	Pune accent pe aspectul cantitativ (cât de multă informație deține elevul).	Pune accent pe elementele de ordin calitativ (valori, atitudini).
	Vizează clasificarea "statică" a elevilor	Vizează progresul în învățare pentru fiecare elev.

Diferența dintre didactica tradițională și cea actuală constă în modul de concepere și organizare a situațiilor de învățare (riguros dirijate în primul caz și având autonomie de diferite grade, în cel de-al doilea). Altfel spus, o strategie este legitimă sau ilegitimă nu în general, ci potrivit unor circumstanțe concrete; profesorul eficient este acela care știe să selecționeze, să combine, să varieze diferite metode, alegând strategii adecvate.

CURRICULUM LA DECIZIA ȘCOLII (CDS)

Curriculumul la decizia școlii (CDS) devine, prin dreptul de a lua decizii conferit școlii, emblema puterii reale a acesteia. Derivată din libertatea – oferită de planurile-cadru de învățământ – de a decide asupra unui segment al Curriculumului național, aceasta putere da posibilitatea definirii unor trasee particulare de învățare ale elevilor.

Libertatea de decizie la nivelul școlii este consonantă cu democratizarea societății și reprezintă o șansă de adecvare la un sistem deschis, cu opțiuni multiple. Din punctul de vedere al implementării însă, CDS este un segment de mare noutate care a indus o serie de disfuncții. Primele apărute țin de chiar politica educațională care a redus în fiecare an – de la lansarea proiectului privind noile planuri-cadru și metodologia de aplicare a acestora – numărul de ore alocat CDS. Aceasta s-a întâmplat ca urmare a intervenției diverselor grupuri de presiune care au impus trecerea unor ore în trunchiul comun, reducând astfel posibilitatea unor tipuri de CDS tocmai la disciplinele pe care încercau să le protejeze și în numele cărora au acționat. Alte disfuncții s-au manifestat la nivelul deciziei școlii, în momentul în care procesul de consultare s-a derulat formal, orele de CDS au devenit plase de siguranță pentru norme, iar programele de opțional au repetat curriculumul nucleu.

Dar dincolo de disfuncții, CDS rămâne o realitate a școlii de azi, realitate care și-a câștigat o serie de adepți (fapt important este ca printre aceștia se număra și majoritatea elevilor) și care presupune starea de normalitate prin acceptarea diferenței. Altfel spus, CDS – ca putere a școlii – permite crearea unui etos propriu care conferă diferența în cadrul genului proximal "școala românească la începutul mileniului III".

TIPURI DE CDS ÎN ÎNVĂȚĂMÂNTUL LICEAL

Tipurile de opțional la liceu sunt prevăzute în Anexa la OMEN nr. 3449 din 15.03.1999. Reglementările în vigoare menționează următoarele tipuri de opționale: **opțional de aprofundare**, **opțional de extindere**, **opțional ca disciplină nouă**, **opțional integrat** (la nivelul uneia sau al mai multor arii curriculare), **opțional ca disciplină care apare în trunchiul comun la alte specializări**. Întrucât ultimul tip de opțional menționat dispune de o programă deja elaborată la nivel central (ca programă obligatorie în cadrul unei anumite specializări), ne vom referi în continuare la celelalte tipuri de CDS care necesită un demers de proiectare.

Opționalul de aprofundare este acel tip de CDS derivat dintr-o disciplină studiată în trunchiul comun, care urmărește aprofundarea obiectivelor de referință/competențelor specifice din curriculumul-nucleu prin noi unități de conținut.

Opționalul de extindere, este acel tip de CDS derivat dintr-o disciplină studiată în trunchiul comun, care urmărește extinderea obiectivelor-cadru/competențelor generale din curriculumul-nucleu prin noi obiective de referință/competențe specifice și noi conținuturi.

Opționalul ca disciplină nouă introduce noi obiecte de studiu, în afara acelor prevăzute în trunchiul comun la un anumit profil și specializare, sau teme noi, care nu se regăsesc în programele naționale.

Opționalul integrat introduce ca obiecte de studiu noi discipline structurate în jurul unei teme integratoare pentru o anumită arie curriculară sau pentru mai multe arii curriculare.

SCHEMA DE PROIECTARE ÎN ACORD CU MODELUL PROGRAMELOR DE TRUNCHI COMUN PENTRU CLASELE a IX-a - a XII-a.

# Argument	
# Competențe specifice	# Conținuturi
1	
2	
3	
...	
# Valori și atitudini	
# Sugestii metodologice	

Pentru **Argument**, se va redacta 1/2 - 1 pagină care motivează cursul propus: nevoi ale elevilor, ale comunității locale, formarea unor competente de transfer etc.

În cazul competențelor și al conținuturilor, proiectarea curriculară variază în funcție de tipul de opțional propus. Astfel:

A - opțional de aprofundare: Pentru anumite competențe specifice menționate în programa de trunchi comun se pot proiecta conținuturi noi care vor conduce la aprofundarea competențelor respective. În programa de opțional se vor trece deci competențele menționate în programa de trunchi comun și se vor adăuga noi conținuturi care contribuie la formarea competenței/competențelor respective.

B - opțional de extindere: Pornind de la competențele generale ale disciplinei (definite în programa de trunchi comun) se vor deriva noi competențe specifice care vor fi realizate prin operarea cu noi conținuturi vizând teme, capitole etc. care nu sunt cuprinse în programa de trunchi comun. În programa de opțional se vor trece deci noi competențe specifice, în corelare cu cele deja existente în programa de trunchi comun, precum și conținuturi cu ajutorul cărora se pot construi aceste competențe.

C - opțional ca disciplină nouă: Se vor izola teme, capitole, unități de informație cu care operează respectiva disciplină și ne vom pune apoi întrebarea "de ce dorim parcurse aceste conținuturi?" Răspunsul la întrebare trebuie dat în termeni de competențe pe care le dorim formate la elevi (de exemplu, pentru identificarea fenomenului x în scopul de a ... sau pentru evaluarea procesului y în vederea optimizării ...).

D - opționalul ca temă integratoare: Se proiectează asemănător celui de mai sus (tipul C) cu diferența că unitățile de conținut vor cuprinde informații din mai multe discipline/domenii, iar competențele vizate vor fi, în general, competente de integrare și transfer.

Pentru un opțional de o oră pe săptămână este rezonabil să fie definite și urmărite 6-8 competențe specifice care vor fi formulate după modelul celor din programa de trunchi comun, dar nu vor fi reluări ale acestora. O competență specifică este corect formulată dacă ea definește un rezultat așteptat al instruirii care poate fi performat și verificat.

Ca și în cazul informațiilor prevăzute în programele de trunchi comun, informațiile incluse în programa de opțional nu vor fi considerate un scop în sine, ci mijloace pentru formarea intelectuală.

Sugestiile metodologice vor include tipuri de activități de învățare (care sunt recomandate pentru formarea competențelor) precum și modalități de evaluare. Din aceasta perspectivă, vor fi trecute tipurile de probe care se potrivesc opționalului propus (de exemplu probe scrise, probe orale, probe practice, referat, proiect etc.). NU vor fi incluse probele ca atare.

În cazul în care opționalul este prevăzut pentru întregul parcurs al liceului, se vor defini și competențe generale din care se vor deriva competențele specifice pentru fiecare an de studiu.

Pentru a veni în sprijinul elaborării programei de opțional va propunem următoarea lista cu întrebări de verificare:

Obiectivele cadru sau competențele generale (pentru opționale care se studiază în mai mulți ani):

- se reflecta în obiective de referință/competențe specifice?
- în cazul aprofundărilor, extinderilor: sunt aceleași ca în programa de trunchi comun?

Obiectivele de referință sau competențele specifice sunt:

- măsurabile, specifice (nu sunt formulate la modul general, ci le corespund anumite conținuturi)?
- în număr corespunzător?
- corelate cu tema opționalului? (de exemplu: competențe de integrare, transfer, în cazul unui opțional integrat).
- adecvate nivelului de cunoștințe ale elevului?
- derivă din obiective cadru/competențe generale (dacă acestea sunt formulate)?
- unice (sau se repetă sub diferite forme)?
- altele, decât în programa de trunchi comun? (dacă nu e aprofundare)
- căror etape ale unui proces de învățare corespund? (vezi Modelul de derivare a competențelor).

Conținuturile sunt:

- corelate cu obiectivele de referință/competențele specifice?
- altele, decât în programa de trunchi comun ?
- resursa cuprinzătoare pentru obiective de referință/competențe specifice?

- organizate articulat, sistematic, astfel încât să se cumuleze și să permită progresul?
- entități esențiale, fără contradicții?
- posibil de învățat, adaptate la experiența elevului?
- adecvate intereselor, nevoilor prezente și viitoare ale elevului?

Activitățile de învățare:

- duc la dezvoltarea competențelor propuse?
- pot fi organizate efectiv? Cum?
- presupun activitatea nemijlocită a elevului?
- permit învățarea în cooperare?
- conțin referiri la utilizarea resurselor materiale?

Opționalitatea în învățământul liceal – Tabel sintetic –			
Tip de opțional	Clasa	Caracteristici ale programei	Notare în catalog
Aprofundare	IX-XII	<i>Aceleași competențe specifice</i> <i>Noi conținuturi:</i> - cele cu * - altele	Aceași rubrică din catalog cu disciplina sursă
Extindere	IX-XII	<i>Noi competențe specifice</i> corelate cu acelea ale programei de trunchi comun <i>Noi conținuturi</i> corelate cu acelea ale programei de trunchi comun	Rubrică nouă în catalog
Opțional ca disciplină nouă	IX-XII	<i>Noi competențe specifice</i> diferite de cele ale programei de trunchi comun <i>Noi conținuturi</i> diferite de cele ale programei de trunchi comun	Rubrică nouă în catalog
Opțional integrat	IX-XII	<i>Noi competențe specifice</i> complexe <i>Noi conținuturi</i> interdisciplinare	Rubrică nouă în catalog

FIȘĂ DE AVIZARE A PROIECIULUI DE PROGRAMĂ PENTRU OPȚIONAL

*AVIZAT,
Inspector de specialitate

**Avizul școlii:

Denumirea opționalului

Tipul

Clasa

Durata

Număr de ore pe săptămână ...

Autorul Abilitarea pentru susținerea cursului

Instituția de învățământ

	DA	NU	DA, cu recomandări
I. Respectarea structurii standard a programei			
• Argument			
• Competențe specifice			
• Conținuturi (asociate competențelor)			
• Valori și atitudini			
• Sugestii metodologice (inclusiv modalități de evaluare)			
II. Existența unei bibliografii			
III. Elemente de calitate			
• Respectarea particularităților de vârstă ale elevilor			
• Concordanța cu etosul școlii, cu interesele elevilor și cu nevoile comunității			
• Conținutul argumentului:			
- oportunitatea opționalului			
- realismul în raport cu resursele disponibile			
• Corelarea competențelor cu conținuturile			
• Corelarea competențelor cu situațiile de învățare propuse la Sugestii metodologice			
• Adecvarea modalităților de evaluare la demersul didactic propus			

Avizul conducerii școlii:

DA
 DA, cu recomandări
 NU

NOTE:

* Pentru obținerea avizului inspectorului de specialitate este necesar, în primă instanță, avizul conducerii și al Consiliului pentru curriculum al unității de învățământ.

** Pentru a fi acceptat, proiectul de programă trebuie să întrunească „DA” la punctele I și II și cel puțin 5 „DA” / „DA cu recomandări” la punctul III.

PLANIFICAREA CALENDARISTICĂ este un document administrativ care asociază elemente ale programei (competențe specifice și conținuturi) cu alocarea de timp considerată optimă de către profesor pe parcursul unui an școlar.

În elaborarea planificărilor, este recomandată parcurgerea următoarelor etape:

1. Realizarea asocierilor dintre competențele specifice și conținuturi;
2. Împărțirea în unități de învățare;
3. Stabilirea succesiunii de parcurgere a unităților de învățare;
4. Alocarea timpului considerat necesar pentru fiecare unitate de învățare, în concordanță cu competențele specifice și conținuturile vizate.

Rubricația planificării calendaristice:

Școala
Disciplina

Profesor
Clasa/Nr. de ore pe săpt. ...
Anul

PLANIFICARE CALENDARISTICĂ (*orientativă)					
Unități de învățare	Competențe specifice	Conținuturi	Nr. ore alocate	Săptămâna	Observații

- **Unitățile de învățare** se indică prin titluri (teme) stabilite de către profesor;
- în rubrica **Competențe specifice** se trec numerele de ordine ale competențelor specifice din programa școlară;
- **Conținuturile** selectate sunt cele extrase din lista de conținuturi a programei;
- **Numărul de ore alocate** se stabilește de către profesor, în funcție de experiența sa și de nivelul de achiziții ale elevilor clasei.

Întregul cuprins al planificării are valoare orientativă, eventualele modificări determinate de aplicarea efectivă la clasa putând fi consemnate în rubrica **Observații**.

O planificare anuală* corect întocmită trebuie să acopere integral programa școlară la nivel de competențe specifice și conținuturi. (* în interiorul planificării anuale se poate face o demarcație între semestre; practic, separarea între primul și cel de al doilea semestru este vizibilă prin numărul săptămânii)

PROIECTAREA UNEI UNITĂȚI DE ÎNVĂȚARE este elementul generator al planificării calendaristice. Proiectarea la nivelul acestora este etapa următoare a organizării demersului didactic. Rubricația proiectului unei unități de învățare:

Școala ...
Disciplina ...

Profesor ...
Clasa/Nr. de ore pe săpt. ...
Anul ...

PROIECTUL UNITĂȚII DE ÎNVĂȚARE

Unitatea de învățare ...
Nr. ore alocate ...

Conținuturi (detalieri)	Competențe specifice	Activități de învățare	Resurse	Evaluare

- în rubrica referitoare la **Conținuturi** apar inclusiv detalieri de conținut necesare în explicitarea anumitor parcursuri, respectiv în cuplarea lor la baza proprie de cunoaștere a elevilor;

- în rubrica **Competențe specifice** se trec numerele competențelor specifice din programa școlară, vizate;
- **Activitățile de învățare** pot fi cele din programa școlară, completate, modificate sau chiar înlocuite cu altele, pe care profesorul le consideră adecvate pentru atingerea obiectivelor propuse;
- rubrica **Resurse** cuprinde specificări de timp, de loc, forme de organizare a clasei etc.;
- în rubrica **Evaluare** se menționează instrumentele aplicate la clasă. Totodată, finalul fiecărei unități de învățare presupune evaluare sumativă.

RELAȚIA DINTRE LECȚIE ȘI UNITATEA DE ÎNVĂȚARE. Față de proiectarea tradițională centrată pe lecție (ora de curs), proiectarea unității de învățare are următoarele calități și avantaje:

- creează un mediu de învățare coerent în care așteptările elevilor devin clare pe termen mediu și lung;
- implică elevii în "proiecte de învățare personale" pe termen mediu și lung - rezolvare de probleme complexe, luare de decizii complexe - cu accent pe explorare și reflecție;
- implică profesorul într-un "proiect didactic" pe termen mediu, cu accent pe ritmurile de învățare proprii ale elevilor;
- dă perspectivă lecțiilor, conferind acestora o structură specifică, în funcție de secvența unității de învățare în care se află.

Proiectul de lecție - conceput ca document separat - este recunoscut ca o formalitate consumatoare de timp și energie. Proiectul unei unități de învățare conține suficiente elemente pentru a oferi o imagine asupra fiecărei ore. Ca urmare, în tabelul care sintetizează proiectarea unității de învățare *se pot delimita prin linii orizontale (punctate) spațiile corespunzătoare unei ore de curs*. Astfel, pentru fiecare lecție, proiectul unității de învățare oferă date referitoare la elementele de conținut și obiectivele de referință vizate la care se raportează anumite activități de învățare; totodată, sunt indicate resurse materiale, forme de organizare a clasei etc., pentru fiecare activitate precum și instrumente de evaluare necesare la nivelul lecției (orei). În consecință, dacă proiectul unității de învățare este bine construit, nu mai este necesară detalierea la nivelul proiectului de lecție.

Lecția este înțeleasă ca o componentă operațională (Cum?) pe termen scurt a unității de învățare. Dacă unitatea de învățare oferă înțelegerea procesului din perspectivă strategică, lecția oferă înțelegerea procesului din perspectivă operativă, tactică. Proiectul unității de învățare trebuie să ofere o derivare simplă a lecțiilor componente. Ca urmare, trecerea de la unitatea de învățare – o entitate supraordonată – la o lecție componentă trebuie să permită o „replicare” în același timp funcțională (De ce?), structurală (Cu ce?) și operațională (Cum?) a unității de învățare, la o scară temporală mai mică și într-un mod subordonat. Acest mod de tratare orientată către scopuri precise caracterizează organizarea atât a unității de învățare; cât și a lecției.

GLOSAR

Aria curriculară - reprezintă un grupaj de discipline școlare care au în comun anumite obiective și metodologii și care oferă o viziune multi și/sau interdisciplinară asupra obiectelor de studiu. Curriculumul național românesc este structurat în șapte arii curriculare, desemnate pe baza unor principii și criterii de tip epistemologic și psiho-pedagogic. Ariile curriculare au fost selectate în conformitate cu finalitățile învățământului, ținând cont de importanța diverselor domenii culturale care structurează personalitatea umană, precum și de conexiunile dintre aceste domenii. Ariile curriculare asupra cărora s-a convenit în învățământul românesc sunt următoarele: Limba și comunicare; Matematică și Științe ale naturii; Om și societate; Arte; Educație fizică și sport; Tehnologii; Consiliere și orientare

Ariile curriculare rămân aceleași pe întreaga durată a școlarității obligatorii și a liceului, dar ponderea lor în cadrul ciclurilor curriculare și de-a lungul anilor de studiu este variabilă.

Competențele - reprezintă ansambluri structurate de cunoștințe și deprinderi dobândite prin învățare; acestea permit identificarea și rezolvarea în contexte diverse a unor probleme caracteristice unui anumit domeniu.

Competențele generale - se definesc pe obiect de studiu și se formează pe durata învățământului liceal. Ele au un grad ridicat de generalitate și complexitate și au rolul de a orienta demersul didactic către achizițiile finale dobândite de elev prin învățare.

Competențele specifice - se definesc pe obiect de studiu și se formează pe parcursul unui an școlar. Ele sunt derivate din competențele generale, fiind etape în dobândirea acestora. Competențelor specifice li se asociază, prin programă, unități de conținut.

Curriculum - în sens larg, ansamblul proceselor educative și al experiențelor de învățare prin care trece elevul pe durata parcursului său școlar. În sens restrâns, curriculum-ul cuprinde ansamblul acelor documente școlare de tip reglator în cadrul cărora se consemnează datele esențiale privind procesele educative și experiențele de învățare pe care școala le oferă elevului. Acest ansamblu de documente poartă, de regula, denumirea de curriculum formal sau oficial.

Curriculum nucleu - expresia curriculară a trunchiului comun, care cuprinde acel set de elemente esențiale pentru orientarea învățării la o anumită disciplină și reprezintă unicul sistem de referință pentru diversele tipuri de evaluări și examinări externe (naționale) din sistem și pentru elaborarea standardelor curriculare de performanță.

Curriculum la decizia școlii (CDS) - ansamblul proceselor educative și al experiențelor de învățare pe care fiecare școala le propune în mod direct elevilor săi în cadrul ofertei curriculare proprii. La nivelul planurilor de învățământ, CDS reprezintă numărul de ore alocate școlii pentru construirea propriului proiect curricular.

Curriculum aprofundat - reprezintă, pentru învățământul general, acea formă de CDS care urmărește aprofundarea obiectivelor de referință ale Curriculumului-nucleu prin diversificarea activităților de învățare în numărul maxim de ore prevăzut în plaja orară a unei discipline. Conform Ordinului ministrului nr. 3638/11 aprilie 2001, aprofundarea se aplică numai în cazuri de recuperare pentru acei elevi care nu reușesc să atingă nivelul minimal al obiectivelor prevăzute de programa în anii anteriori.

Curriculum extins - reprezintă, pentru învățământul general, acea formă de CDS care urmărește extinderea obiectivelor și a conținuturilor din Curriculumul-nucleu prin noi obiective de referință și unități de conținut, în numărul maxim de ore prevăzut în plaja orară a unei discipline. Acesta presupune parcurgere a programei în întregime (inclusiv elementele marcate cu asterisc).

Finalitățile pe niveluri de școlaritate (primar, gimnazial și liceal) - constituie o concretizare a finalităților sistemului de învățământ pentru diversele niveluri ale acestuia. Acestea descriu specificul fiecărui nivel de școlaritate din perspectiva politicii educaționale. Ele reprezintă un sistem de referință atât pentru elaborarea programelor școlare, cât și pentru orientarea demersului didactic la clasă.

Idealul educațional și finalitățile sistemului - reprezintă un set de aserțiuni de politică educațională, care consemnează la nivelul Legii învățământului profilul de personalitate dezirabil la absolvenții sistemului

de învățământ, în perspectiva evoluției societății românești. Acestea au un rol reglator, ele constituind un sistem de referință în elaborarea Curriculumului național.

Obiectivele cadru - sunt obiective cu un grad ridicat de generalitate și complexitate. Ele se referă la formarea unor capacități și atitudini generate de specificul disciplinei și sunt urmărite de-a lungul mai multor ani de studiu. Obiectivele cadru au o structură comună pentru toate disciplinele aparținând unei arii curriculare, și au rolul de a asigura coerența în cadrul acesteia.

Obiectivele de referință - sunt obiective care specifică rezultatele așteptate ale învățării la finalul unui an de studiu și urmăresc progresia în formarea de capacități și achiziția de cunoștințe ale elevului de la un an de studiu la altul.

Plajă orară - variația de ore situată între numărul minim și cel maxim de ore atribuit prin planul-cadru de învățământ unei discipline într-un an de studiu. Sunt și discipline care nu au prevăzute în planul de învățământ plaja orară.

Planificarea calendaristică - este un document administrativ alcătuit de institutor/profesor care asociază într-un mod personalizat elemente ale programei (obiective de referință și conținuturi, respectiv competențe și conținuturi) cu alocarea de timp considerată optima de către acesta pe parcursul unui an școlar.

Planuri-cadru de învățământ - reprezintă documentul reglator esențial care jalonează resursele de timp ale procesului de predare-învățare. Planurile-cadru oferă soluții de optimizare a bugetului de timp pe de o parte, sunt cuprinse activități comune tuturor elevilor din țara în scopul asigurării egalității de șanse a acestora; pe de alta parte, este prevăzută activitatea pe grupuri/clase de elevi în scopul diferențierii parcursului școlar în funcție de interesele, nevoile și aptitudinile specifice ale elevilor.

Profilul de formare - reprezintă o componentă reglatoare a Curriculumului național, care descrie așteptările exprimate față de elevi la sfârșitul învățământului obligatoriu și care se fundamentează pe cerințele sociale exprimate în legi și în alte documente de politica educațională, precum și pe caracteristicile psiho-pedagogice ale elevilor. Capacitățile și atitudinile vizate de profilul de formare au un caracter transdisciplinar și definesc rezultatele finale ale învățării, urmărite prin aplicarea noului curriculum.

Schema orară - reprezintă o particularizare a planurilor-cadru de învățământ pentru o anumită clasă, în funcție de opțiunea exprimată pentru completarea trunchiului comun cu diferite tipuri de CDS. Schema orară pune în relație discipline obligatorii și discipline opționale cu numărul de ore pentru care s-a optat.

Standarde curriculare de performanță - sunt criteriile de evaluare a calității procesului de învățare. Ele reprezintă enunțuri sintetice în măsura sa indice gradul în care sunt atinse obiectivele fiecărei discipline de către elevi, la sfârșitul fiecărei trepte de învățământ obligatoriu.

Trunchi comun - reprezintă numărul de ore care trebuie parcurse în mod obligatoriu de către toți elevii unei clase, pentru o anumită disciplină. Acest număr de ore este alocat prin planurile-cadru de învățământ și asigură egalitatea șanselor la educație.

Unitatea de învățare - reprezintă o structura didactică deschisă și flexibilă, care are următoarele caracteristici: - determină formarea la elevi a unui comportament specific, generat prin integrarea unor obiective de referință sau competențe specifice; - este unitară din punct de vedere tematic; - se desfășoară în mod sistematic și continuu pe o perioadă de timp; - se finalizează prin evaluare.